

פרשת שמות

בני ישראל שיצאו ממצרים לא היו ראויים לנאולה

כתבת, שישראל במצרים היו במדרגה היותר גדולה בתורה ובמצוות, כאמונה ובחסידות, ונתמכת על הא דאמרו במדרש [שמות פ"א ופכ"ג] שהיו נשים צדקניות יוצאות לשדה, ויולדות שם ומניחות [שם] את בניהן, ונעשו להן נסים רבים — כמו שהאריך במדרש שם — ומתגדלים ובאים עדרים עדרים.

וכתבת, דודאי על ידי צדקניות אלו, [ועל ידי ה]נסים אלו — [נעשו] כל ישראל מסורים לד' ולמצותיו.

עוד נתמכת, בהא דאמרו [במדרש שיר השירים ב'] שעיקר שיעבודן של ישראל [במצרים היה] פ"ו שנה [בלכד], וסבור אתה שאין פנאי להתקלקל בשנים מועטות אלו...

— כל הדברים [הללו] אין בהם ממש, שהם כולם נגד [דברי] רבותינו ז"ל!

[שהרי אמרו] במדרש שמות סוף פרשה א' [פיסקה ל"ד]:

לא היו ישראל ראויין להנצל,

לפי [שהיו רשעים, אלא בזכות אבות נגאלו, וכן דרשו רז"ל (שם, פיסקה ל"ה):

"יורא אלקים" שלא היה בידם מעשים טובים [שייגאלו בשבילם.

[וכן הוא] מפורש ביחזקאל [פרק כ' ז']:

"ואמר אליהם [— איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל
תטמאו...]

וימרו [בי ולא אבו לשמע אלי, איש את שקוצי עיניהם לא השליכו,

ואת גלולי מצרים לא עזבו!"]

ופרש"י [שם]: ["וימרו בי" — הם הרשעים, רובם של ישראל,]
שמתו בשלשת ימי אפלה... וכדאיתא בתנחומא בשלח: ["וחמשים עלו בני
ישראל" — רבי נהוראי אומר, העבודה...] אחד מחמשת אלפים!

ובשמות רבה [פרשה ה' פיסקה י"ד]: אמר רבי נהוראי [ל... לא יצאו
ממצרים אלא] שנים מס' רבוא!

והנה, [מתבאר מדברי רבותינו ז"ל ש]היו הצדיקים מיעוּט קַטְּן מַאֲד.

ובילקוט שמעוני [ואתחנן תתכ"ח] [על הפסוק "הנסה אלקים לבא
לקחת לו גוי מקרב גוי" —] "ועם מקרב גוי" אין כתיב כאן, [אלא] "גוי
[מקרב גוי",] מלמד: שהיו אלו ערלים ואלו ערלים, אלו מגדלי בלוריות
[ואלו מגדלי בלוריות].

[וכן הוא במדרש רבה ויקרא פרשה כ"ג פיסקה ג'].

ובשמות רבה [פרשה א' פיסקה ח']: ללמדך כשמת יוסף הפרו ברית
מילה, אמרו — נהיה כמצריים!

וברמב"ן [פרשת בא, י"ב מ"ב]:

...ומן הידוע, שהיו ישראל במצרים רעים וחמאים מאד, [ובטלו גם
המילה, ועל כן ארך גלותם ל' שנה (מעבר לארבע מאות)] והיה ראוי
שיתארך יותר אלא שצעקו והרבו תפלה.

[...לא היו ראויים להגאל מפני הקץ שבא, אלא שקיבל צעקתם ונאקתם, מפני הצער הגדול שהיו בו.]
 ובר"מ [סוף פרק א' מהלכות עבודה זרה, מתאר כיצד הכיר אברהם אבינו את בוראו וכיצד המשיכו באמונת ד' יצחק ויעקב עד ש"נעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'", אך לאחר מכן, "שארכו הימים לישראל במצרים — חזרו ללמוד [מ]מעשיהן, ולעבוד כוכבים כמותן, חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות!"

★

ועדיין יש לנו לדעת — האם ששים רבוא שיצאו ממצרים היו גם כן, רובן, [טמאים] בטומאת מצרים, או שהיו צדיקים מעיקרא?!

והנה, הדבר מבואר [בשמות רבה פרשה א' פסקה ח']: מכאן אתה למד, שמשה מָלַם ביציאתן ממצרים. ואם אותן שהפרו ברית-מילה מתו [כבר] בג' ימי אפילה, [ונשארו בחיים רק הנימולים, הרי] לא היה לו למשה למולן, [שכבר נימולו, אלא מתבאר, שגם אותם שזכו לצאת הפרו את מצות המילה, ומשה מל אותם ערב צאתם ממצרים].

והדבר יותר מבואר [שם פי"ט פסקה ה']: כיון שראו ישראל שפָּסַל לערלים [מ]לאכול בפסח, עמדו כל ישראל, לשעה קלה, ומלו כל עבדיהם ובניהם...

...ורבותינו אמרו: לא ביקשו ישראל למול [במצרים, אלא כולם בטלו המילה במצרים], חוץ משבטו של לוי, [שנאמר — "וללוי אמר תומך ואוריד", ולמה?! — "כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו" במצרים. והיה הקב"ה מבקש לגאלן, ולא היה להן זכות,

מה עשה הקב"ה? — קרא למשה ואמר לו: לך ומהול אותם...

והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול!

[אמר הקב"ה שיעשו הפסח... והיה אומר הקב"ה אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין... מיד נתנו עצמן ומלו...]
למדנו [מכאן] שרוב ישראל היוצאים [ממצרים] מל משה בשעת יציאתן.

ועל זה נאמר [יחזקאל טז]: "ואראך מתבוססת בדמך וגו', שזכות מילה נגאלו, וכמו שפרש"י [ביחזקאל שם פסוק ו'] וכדאמר כריתות ט' א' ובמדרש שם — "ונתערב דם הפסח בדם המילה, [והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו]."

וכן הוא בזוהר פ' בא דמשה לא פרע להן, [אלא רק מל אותם], בגין דלא יתעכבון ישראל עד דיתיאסו.

ובשמות רבה פט"ז [פיסקה ב']: וכן אתה מוצא בישראל, כשהיו ממצרים היו עובדים עבודה זרה, ולא היו עוזבין אותה, שנאמר [יחזקאל כ' "ואמר אליהם:] איש את שיקוצי [עיניו השליכו — וימרו בי ולא אבו לשמע אלי], איש את שיקוצי עיניהם לא השליכו!" [אמר לו הקב"ה למשה, כל זמן שישראל עובדים לאלהי מצרים לא יגאלו], לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים, ולכפור בעבודת כוכבים. הדא הוא דכתיב "משכו וקחו לכם", כלומר — משכו ידיכם מעבודת כוכבים, [וקחו לכם צאן, ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח].

[ומכל האמור], מבואר דהיוצאים היו עובדי עבודה זרה, וכל מקראות של יחזקאל ושל יהושע מוכיחות דאבותינו עבדו עבודה זרה, ואם היוצאים [היו] צדיקים מאז ומקדם, [והרשעים מתו בשלשת ימי האפילה, הרי] לא יתכן להזכיר עונות אבותינו, [שהרי] החוטאים לא אבותינו [הם], וכבר אבדו מן העולם.

ומה לן ולסברא, אחרי שהדבר מפורש בדברי חז"ל.

ובשמות רבה [ספ"א]: הבינונים עשו תשובה, והרשעים הרהרו לעשות תשובה, והיינו — היוצאים.

וכן הוא ברבה שיר השירים [כ'] דהנשארים עשו תשובה.

ואמנם, על ידי יציאת מצרים עשו כולן תשובה ונתעלו עליה אחר עליה עד שהגיעו למעלת נבואה שראו על הים, וזכו לשמוע מפי הגבורה בשעת מתן תורה.

ועוד הדבר מבואר, בשמות רבה [פט"ו]: מיד [עם קבלת בשורת הגאולה] גלו הצדיקים את ראשיהם שהיה מכוסה, שנאמר "הנצנים נראו בארץ" — אלו הן שבטו של לוי שהיו צדיקים כולן. [עד כאן לשון המדרש].

ואם היו ס' רבוא [יוצאי מצרים] צדיקים [כולם], ושבט לוי אחוז קטן מהם, לא יתכן [למדרש] לסיים [ולומר על הצדיקים —] "אלו הן שבטו של לוי".

אלא, ודאי [שהיו] צדיקים שבשאר שבטים מתי מספר [בלבד, ולכן מתייחסים הצדיקים שכדור לשבט לוי בלבד].

ועוד מבואר בשמות רבה [כ"א ז']: בשעה שיצאו ישראל ממצרים עמד סמאל המלאך לקטרג [אמר לפני הקב"ה — רבנו של עולם], עד עכשיו היו אלו עובדי עבודה זרה, ואתה קורע להם את הים?!

ובזוהר פ' אמר [על הפסוק] "וספרתם לכם" — מאי קא מיירי כו' — ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא, [ולכן הוצרכו למנות שבעה שבועות כדי להטהר מהטומאה שהיו דבוקים בה].

★

— מה שכתבת דנס של נשים צדקניות היה בכל שנה ושנה, זה אינו דאיתא במדרש [שמות רבה פ"א] דכיון שהושלך משה במים במלה הגזירה.

— מה שכתבת דהיו ישראל מתחתנים עם המצרים [בהיותם]
במצרים, זו הוצאת שם רע!

ואדרבה, זו זכותם של ישראל שהיו גדורים בעריות, [וכדאיתא שמות
רבה שם, וכויקרא רבה פל"ב] דרק מקרה אחר של שלומית בת דברי
היה, וגם זו [היה מקרה של] שגגה, שסבורה [היתה] שהוא בעלה.

— ומה שנראה לך שאי אפשר שיתקלקלו ישראל כיון שראו הנסים
של ילדי הצדקניות, זה אינו,

דהרי ראו נסים ונפלאות ביציאת מצרים, ובים, ובמן, ובאר, ומתן
תורה — ועשו העגל!

והיו עשרה נסים במקדש, והרבה נסים ונפלאות על ידי הנביאים,
ומכל מקום לא הכריחו כל אלו את הנחירה ועבדו עבודה זרה!

ואל לנו לדרוש במופלא ממנו, שהיו הדורות הראשונים באופי
[ש]בלתי-אפשרי לנו להשיג שום מושג מהם.

אבל, היו בבחירה חפשית, שזו עיקר עבודתו יתברך!

אגרות חזו"א ח"א ר"ח

